

การบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยววัดสะแก
ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
ARTISTIC MANAGEMENT FOR TOURISM AT WAT SA KAE,
THANU SUB-DISTRICT, UTHAI DISTRICT,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระคณัพีรพัฒน์ ธมฺมวาทโน, วสันต์ ลิ้มรัตนภักทรกุล, สุตติดา พาดฤทธิ
Phra Khompirapat Thammawattano, Wasan Limrattanapatharakul, Sutthida Padrit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: aekkaphonae2004@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว 2. ศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยวและ 3. เสนอการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 18 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า วัดสะแกมีจุดแข็งด้านตำแหน่งที่ตั้งเชิงกลยุทธ์ มรดกทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม รวมถึงชื่อเสียงทางจิตใจและความศรัทธา อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนด้านการขาดแคลนบุคลากรเชี่ยวชาญ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ และโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ ด้านโอกาส ได้แก่ ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่เป็นจุดเชื่อมโยง พุทธมรดกที่เป็นสมบัติทางจิตวิญญาณ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนอุปสรรคประกอบด้วยความท้าทายด้านกฎหมายและระเบียบ การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และปัญหาการอนุรักษ์โบราณวัตถุ กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งครอบคลุมการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรทางศิลปะ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดทำสื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนาในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก เส้นทางคมนาคม ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและ

*Received August 27, 2025; Revised September 12, 2025; Accepted October 1, 2025

ยั่งยืน เพื่อให้วัดสะแกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

คำสำคัญ: การบริหาร; การจัดการเชิงศิลปะ; การท่องเที่ยว

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the general conditions of arts-based management for tourism, 2. To examine the processes of arts-based tourism management, and 3. To propose arts-based tourism management strategies for Wat Sakae, Thanu Sub-District, Uthai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The study employed a qualitative research methodology, conducted by structured in-depth interviewing 18 key informants, divided into 4 groups of experts in arts-based tourism management.

The research findings revealed that Wat Sakae possesses: Strengths; its strategic location, historical heritage and architecture, as well as spiritual reputation and faith-based recognition. Weaknesses; shortage of specialized personnel, ineffective public relations and marketing, and insufficient infrastructure. Opportunities; encompassed its geographical position as a connecting hub, Buddhist heritage as spiritual treasure, and preserved local wisdom. Threats; consisted of legal and regulatory challenges, competition with other tourist destinations, and archaeological conservation issues The management process comprised four main stages: planning, implementation, monitoring, and improvement. These stages encompassed the conservation and development of artistic resources, infrastructure development, creation of educational materials, and personnel development. Arts-based tourism management required systematic and sustainable development in tourism resources, facilities, transportation routes, related businesses, and tourism promotion and support. This comprehensive approach aimed to establish Wat Sakae as a significant cultural and artistic tourism destination in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Divided into 4 groups.

Keywords: Management; Arts Management; Tourism

บทนำ

แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ในการขยายฐานตลาดคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่น เพื่อส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย สร้างสรรค์สินค้าการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มมูลค่าการใช้แก่นักท่องเที่ยว ขับเคลื่อนระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยว (Tourism Ecosystem) ให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการตลาดและบริการข้อมูลด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เสริมสร้างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). เป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) บนพื้นฐานของนวัตกรรมและธรรมาภิบาล พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศการตลาดและบริหารข้อมูลด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน เพื่อตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และศาสนสถานของไทย ได้แก่ วัด พระปรางค์ อุโบสถ วิหาร สถูปเจดีย์ พระพุทธรูป ศาลาการเปรียญ และหอไตรเป็น ทรัพยากรล้ำค่าที่สะท้อนอารยธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต เทคโนโลยี และการจัดการสังคม ของบรรพบุรุษ แหล่งเหล่านี้เป็นศูนย์รวมศิลปวิทยาการหลากหลาย ครอบคลุมโบราณคดี ศาสนสถาน วัฒนธรรม จารีตประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และสุนทรียศาสตร์ โดยเฉพาะวัดมีบทบาทสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นสื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม กับชุมชน รวบรวมมรดกศิลปกรรมงดงาม และแสดงคุณค่าทางศิลปะที่สะท้อนภูมิปัญญา ความเป็นอัจฉริยะของบรรพบุรุษ นอกจากนี้ วัดยังมีสภาพแวดล้อมทางภูมิสถาปัตยกรรม สวยงาม จึงเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และคุณค่าศิลปะ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2550) วัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญที่มี พุทธศิลป์เป็นแหล่งดึงดูดหลัก พุทธศิลป์มีบทบาทเป็นเครื่องมือสอนธรรมะที่ยอดเยี่ยม ศึกษาหลักซึ่งจะเห็นการถ่ายทอดธรรมะครบถ้วน การอนุรักษ์จึงมีคุณค่าในการดำรงและ เผยแผ่พระพุทธศาสนา พร้อมเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวพัฒนาเศรษฐกิจ วัดเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทรงคุณค่า ศูนย์รวมวัฒนธรรมที่มีทรัพยากรทั้งกายภาพ ภูมิธรรม และนามธรรม กรรมศาสนาสนับสนุนการท่องเที่ยวทางศาสนาโดยให้วัดในเส้นทางแสวงบุญเชื่อมโยง ศาสนากับประชาชน ทำให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่นักท่องเที่ยวซึมซับคุณค่าศิลปะและ วัฒนธรรมไทย นำไปสู่การยกระดับสังคมคุณภาพ การท่องเที่ยวทางศาสนากระตุ้น จิตสำนึกชุมชนให้รับผิดชอบดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยว ขณะที่นักท่องเที่ยวเกิดความ ผูกพันทางศาสนาผ่านประสบการณ์ท่องเที่ยว (กรรณิกา คำดี, 2558)

การท่องเที่ยวไทยปัจจุบันมีรูปแบบหลากหลาย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ที่ผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงทัศนศึกษา เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมชม โบราณสถาน ชมพุทธศิลปะ นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กราบไหว้พระสงฆ์ และปฏิบัติธรรมใน สังคมไทยที่พุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ งานวิจัยส่วนใหญ่เรียกการท่องเที่ยวนี้ว่า การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากคนไทย 96% นับถือพุทธศาสนา ตั้งแต่สมัย สุโขทัยรับพุทธศานานิกายเถรวาทเป็นศาสนาประจำชาติ มีวัดเป็นศูนย์กลางพัฒนาคน ปัจจุบันประเทศไทยมีวัด 43,227 แห่งกระจายทุกภูมิภาค การเดินทางของนักท่องเที่ยวไป วัดเกิดจากกระบวนการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส โดยทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory) เป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ การเดินทางท่องเที่ยวเป็นวิถีทางหนึ่งในการ ดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (นิศา ชัชกุล, 2557) การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ มีแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก ทั้งด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการ ของมาสโลว์ที่ชี้ให้เห็นว่าการเดินทางช่วยให้บุคคลบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ แรงจูงใจด้านการท่องเที่ยวจึงมีทั้งมิติทางจิตวิทยาและสังคม เช่น การชมศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติศาสนกิจ หรือศึกษาธรรมะ โดยมีการตั้งเป้าหมายเป็นตัวกำหนดทิศทาง และความพึงพอใจจากการเปรียบเทียบประสบการณ์กับความคาดหวังเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการ ท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลกที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม ดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอดุสิต เป็นวัดที่มี ชื่อเสียงด้านพระเกจิอาจารย์และศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปัญหาปัจจุบัน วัดยังขาดการพัฒนาและบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว อย่างเป็นระบบ ทำให้ศักยภาพการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการสร้างประโยชน์เศรษฐกิจ สังคมแก่ชุมชนยังไม่เต็มที่ โอกาส การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมได้รับความนิยม เพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางจิตใจและสุนทรียภาพ ประโยชน์ที่ คาดหวัง การอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างรายได้และเสริมสร้าง เศรษฐกิจชุมชน การยกระดับวัดเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมที่ยั่งยืน การศึกษานี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการจัดการที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้าง คุณค่าให้พระพุทธศาสนา สังคม และการท่องเที่ยวของจังหวัดในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอดุสิต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งค้นหาต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best Practice

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย

1. กลุ่มเจ้าคณะผู้ปกครอง จำนวน 4 รูป
2. ตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 รูป
3. ตัวแทนประชาชนวัดสะแก จำนวน 7 คน
4. ตัวแทนนักวิชาการทางพัฒนาสังคม จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-Depth Interview) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลनु อําเภอบุณฑิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จุดแข็ง มีทำเลเชิงกลยุทธ์ในจังหวัดที่มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ มีมรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่โดดเด่น สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย และมีชื่อเสียงด้านศรัทธา จุดอ่อน ขาดบุคลากรเชี่ยวชาญ การประชาสัมพันธ์ และการตลาดยังไม่ดี โครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ ระบบจัดการข้อมูลล้าสมัย และไม่มีแผนพัฒนาระยะยาว โอกาส ทำเลเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญ มีพุทธมรกดและประเพณีทางศาสนาต่อเนื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม อุปสรรค มีข้อจำกัดด้านกฎหมายและการบูรณะ ปัญหาคมนาคม การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ดังนั้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องใช้จุดแข็งและโอกาสให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งแก้ไขจุดอ่อนและอุปสรรค เพื่อพัฒนาวัดสะแกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและโดดเด่น

2. กระบวนการในการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลनु อําเภอบุณฑิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1. การวางแผน ศึกษาสภาพปัจจุบัน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลุ่มเป้าหมาย วางแผนอนุรักษ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยว 2. การปฏิบัติตามแผน ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ ฝึกอบรมบุคลากรและทำการตลาด 3. การตรวจสอบ ประเมินผลด้านการอนุรักษ์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ กิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการตลาด 4. การปรับปรุงแก้ไข นำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงทุกด้านให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ กระบวนการทั้งหมดเป็นวงจรต่อเนื่องที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลनु อําเภอบุณฑิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องพัฒนาครอบคลุม 5 มิติสำคัญ ทรัพยากรการท่องเที่ยว วัดมีทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานหลากหลาย มรดกทางจิตวิญญาณจากหลวงปู่ พรหมปัญโญที่เป็นที่เคารพสักการะ สถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมโบราณงดงาม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่มรื่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์ รวมถึงระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องพัฒนาระบบการจราจรและที่จอดรถ ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ห้องน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว พื้นที่พักผ่อนและจุดนั่งเล่น ระบบป้ายแนะนำ และการให้ข้อมูล รวมถึงจุดบริการข้อมูลและแผนพับ เส้นทางคมนาคม ปรับปรุงถนนสายหลักเข้าสู่วัด จัดทำป้ายบอกทางและสัญลักษณ์นำทาง พัฒนาลานจอดรถและพื้นที่บริการ

พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ สร้างเส้นทางจักรยานและการเดินเท้า และพัฒนาการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยววัดสะแก พัฒนาแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สร้างเครือข่ายธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน จัดงานเทศกาลศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาร้านค้าและตลาดท่องเที่ยว และจัดกิจกรรมเวิร์กช็อป ศิลปกรรม การส่งเสริมสนับสนุน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระยะยาว พัฒนาโครงการศึกษาวิจัยด้านศิลปกรรม จัดตั้งกองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จัดอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรท่องเที่ยว และพัฒนาระบบข้อมูลท่องเที่ยวแบบครบวงจร การพัฒนาทั้ง 5 มิติดังนี้เป็นระบบจะทำให้วัดสะแกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่สมบูรณ์และยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแกตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศักยภาพท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่น จุดแข็งวัดตั้งอยู่ในทำเลเชิงกลยุทธ์ท่ามกลางมรดกประวัติศาสตร์ มีสถาปัตยกรรมหลากหลายทรงคุณค่า สภาพแวดล้อมธรรมชาติสวยงาม และเป็นศูนย์รวมความเคารพศรัทธาของประชาชน จุดอ่อน ขาดแคลนบุคลากรเชี่ยวชาญ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ เทคโนโลยีล้าสมัย และไม่มีแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว โอกาส ตำแหน่งภูมิศาสตร์เป็นจุดเชื่อมโยง สถานะพุทธมรดกและศูนย์จิตวิญญาณ สถาปัตยกรรมโดดเด่น ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง รวมทั้งธรรมชาติที่เอื้อต่อท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อุปสรรค ข้อจำกัดทางกฎหมาย โครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมไม่เพียงพอ การแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล และความยากลำบากในการอนุรักษ์โบราณวัตถุ วัดสะแกมีศักยภาพพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หากบริหารจัดการจุดแข็งและโอกาสได้เหมาะสม พร้อมแก้ไขข้อจำกัดที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์มนินทร์ มุนินทร และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยววิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยววิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรปราการ มีจุดแข็งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ดังาม พื้นที่ร่มรื่นเหมาะปฏิบัติธรรม และแหล่งโบราณสถานพระพุทธรูปที่น่าศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนคือขาดความรู้ บุคลากรสถาน การประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณพัฒนา โอกาสที่มีคือการสนับสนุนท่องเที่ยวจากภาครัฐ การประชาสัมพันธ์ออนไลน์ และการสร้างรายได้ให้ชุมชน ขณะที่อุปสรรคสำคัญได้แก่ขาดงบประมาณพัฒนา ผลกระทบจากโควิด-19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก และปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน สอดคล้องกับ

งานวิจัยของทรงพล รวมใหม่ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2536-2564 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเนื่องจากโควิด-19 และนโยบายควบคุมการเดินทางของรัฐบาล ปัญหาหลักคือขาดการบูรณาการระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างภาคธุรกิจและประชาชน ไม่มีเจ้าภาพหลักดูแลการท่องเที่ยวองค์รวม การบริหารจัดการกระบวนการไม่ต่อเนื่อง และขาดการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น นักท่องเที่ยวปัจจุบันใช้เทคโนโลยี AI ผ่าน Mobile Banking การจองที่พักทางเฟซบุ๊ก และการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การพัฒนา AI ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละชุมชน แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักพัฒนาชัดเจน แพลตฟอร์ม AI ต้องการข้อมูลพื้นฐาน 8 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลชุมชน กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก ร้านอาหาร การเดินทาง แหล่งท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ เชื่อมโยงเทคโนโลยีสแกนใบหน้า ลายนิ้วมือ และการชำระเงิน แนวทางพัฒนาใช้ HPAIS Model ประกอบด้วย H (ทุนมนุษย์) P (การจัดการกระบวนการ) AI (เทคโนโลยี) และ S (การสนับสนุน) โดยต้องปรับปรุงข้อมูลสม่ำเสมอเพื่อความทันสมัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิจักร จันทิมา และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือแบบยั่งยืน ผลการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือยังประสบปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ ได้แก่ การรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ความเสื่อมโทรมของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ อาหารและสินค้าไม่ได้มาตรฐาน มลพิษทางอากาศ การแพร่ระบาดของโควิด-19 การจัดการระบบขนส่งไม่ดี ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กระบวนการพัฒนาภาพลักษณ์ต้องเน้นการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เป็นเมืองอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี สนับสนุนให้เด็กรุ่นใหม่เข้าใจวัฒนธรรม บูรณะแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม และให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) การพัฒนาการสร้างภาพลักษณ์ต้องส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จัดทำโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้ และเสริมสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ ซึ่งได้รับความเห็นชอบในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.33) การพัฒนาอย่างบูรณาการดังกล่าวจะช่วยยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

2. กระบวนการในการบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยววัด

สะแกใช้กระบวนการตามวงจร PDCA ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านหลัก ในด้านการวางแผน เริ่มต้นด้วยการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ ศึกษากลุ่มเป้าหมาย วางแผนอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรศิลปะ ออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยว และวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านการปฏิบัติตามแผน ดำเนินการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรศิลปะ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก จัดทำเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ จัดกิจกรรมโปรแกรมท่องเที่ยว พัฒนาฝึกอบรมบุคลากร และดำเนินการตลาดประชาสัมพันธ์ ในด้านการตรวจสอบ ตรวจสอบผลการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรศิลปะ ความสำเร็จการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ ผลการจัดกิจกรรมโปรแกรม การพัฒนาบุคลากร และการตลาดประชาสัมพันธ์ ในด้านการปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงแผนอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรศิลปะ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติม ปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ พัฒนากิจกรรมโปรแกรมใหม่ ระบบฝึกอบรมบุคลากร และกลยุทธ์การตลาดประชาสัมพันธ์ กระบวนการวงจร PDCA นี้เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องที่ช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปะวัดสะแกมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมโล และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสระบุรี พบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสระบุรีดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วัด โรงเรียน และหน่วยงานรัฐ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สิ่งปลูกสร้างที่มีความวิจิตรสวยงาม เหมาะแก่การศึกษาประวัติศาสตร์และศิลปะประติมากรรม มีการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจ การเดินทางสะดวก มีป้ายบอกทาง ใกล้กรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางไปกลับในวันเดียวได้ อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาด้านชุมชนรอบพื้นที่จัดวางสิ่งของไม่เป็นระเบียบ สุนัขจรจัดและคนจรจัด ร้านค้าจัดวางสินค้าไม่เป็นระเบียบ กระบวนการบริหารจัดการด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ใช้วิธีการพิมพ์ซอง รถเร่ประชาสัมพันธ์ ติดป้ายไวนิล บุคลากรส่วนมากเป็นผู้สูงอายุและคนในพื้นที่ที่มีจิตอาสา รวมทั้งพระภิกษุสามเณรในวัดช่วยดูแล มีการบริการข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์ แนะนำเส้นทาง จัดจุดเด่นเพื่อการถ่ายภาพ ด้านการรักษาความปลอดภัยมีการตั้งจุดคัดกรองวัดไข้ แจกหน้ากากอนามัย เจลล้างมือ ติดตั้งกล้องวงจรปิด และมีเจ้าหน้าที่ดูแลตลอดเวลา การพัฒนาแบบการบริหารจัดการควรพัฒนาการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดทำแผนที่การท่องเที่ยว เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ ยูทูบ ในภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน พัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมทักษะภาษาต่างประเทศ และปลูกฝังจิตสำนึก ปรับปรุงการบริการข้อมูล รับฟังข้อร้องเรียนและเสริมสร้างความปลอดภัยด้วยการตรวจตราลานจอดรถ ติดตั้งกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุม

ทุกพื้นที่เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและผู้แสวงบุญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุนทรสืลสัมบัน (คำรณ ลำเลิศ) และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใน อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเรื่องการบริหารหลักสัปปริสธรรมไปบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใน อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย 4.50 หลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักปรัสนัญดา (ค่าเฉลี่ย 4.10) ส่วนหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักมัตตัญญูตา (ค่าเฉลี่ย 4.10) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย 4.07 โดยด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.10) และด้านการอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (4.04) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยประกอบด้วย 5 ประการ ด้านการวางแผนควรสร้างเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาวัดและชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ด้านการจัดองค์กรควรประสานงาน มอบหมายเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำตามความต้องการ ด้านบุคลากรควรฝึกคนภายใน และภายนอกวัดเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชน ด้านการบริหารงานบุคลากรควรเรียนรู้งานบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธและสนับสนุน กิจกรรมของวัด และด้านการกำกับดูแลควรให้พระสงฆ์ วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ชุมชนร่วมกันติดตามเพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้มีประสิทธิภาพและ ความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

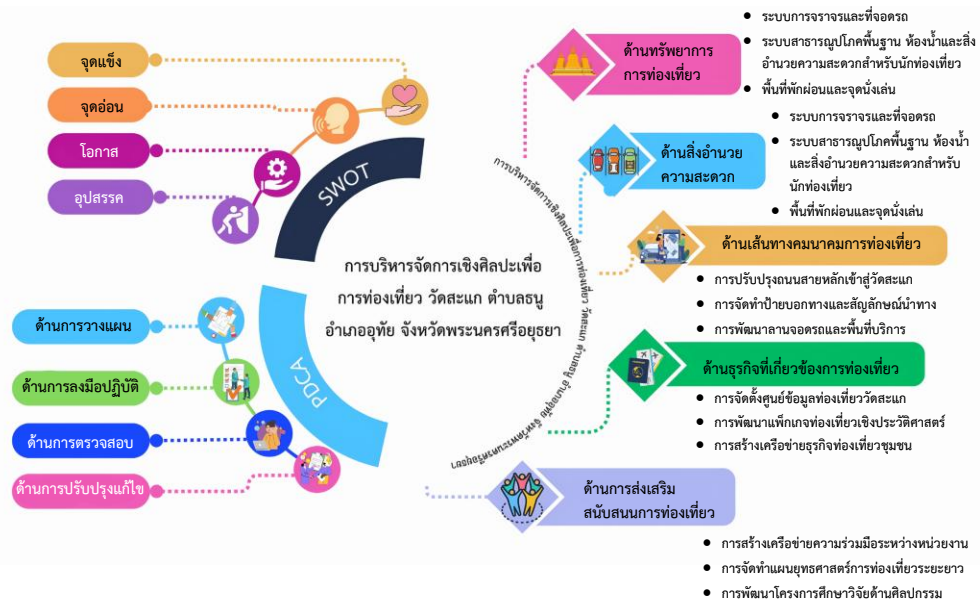
3. การบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดสะแกมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีการบริหารจัดการ 5 มิติหลัก 1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว มรดกประวัติศาสตร์ โบราณสถาน มรดกจิตวิญญาณจากหลวงพ่อโต พรหมปัญโญ สถาปัตยกรรมโบราณ และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบจราจร ลานจอดรถ สาธารณูปโภค ห้องน้ำ จุดบริการ ข้อมูล 3. เส้นทางคมนาคม ปรับปรุงถนนหลัก ป้ายบอกทาง เส้นทางจักรยาน เชื่อมโยง แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 4. ธุรกิจท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูล แพ็กเกจทัวร์ เครือข่ายธุรกิจชุมชน เทศกาล เวิร์กช็อปศิลปกรรม 5. การส่งเสริมสนับสนุน เครือข่ายความร่วมมือ แผน ยุทธศาสตร์ โครงการวิจัย กองทุนชุมชน อบรมบุคลากร การบริหารจัดการต้องเชื่อมโยงทุก มิติเพื่อยกระดับวัดสะแกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอติป จันทรสุรีย์ และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยตะเฒ่า เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สิ่งดึงดูดใจ ชุมชนโดดเด่นด้านงาน ศิลปะครบทุกยุคสมัย ทั้งศิลปะดั้งเดิม ร่วมสมัย และสมัยใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะและ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชีวิต การเดินทาง เข้าถึงได้สะดวกทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถประจำทาง มีทางเข้ารถยนต์ 2 ทาง ทางเดินเท้า 1 ทาง ข้อมูลครบถ้วนผ่านเว็บไซต์และเฟซบุ๊ก สิ่งอำนวยความสะดวก จัดให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างครบครัน ออกแบบสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ที่พัก โฮมสเตย์และเกสต์เฮาส์ สิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ราคาเหมาะสม ตกแต่งแบบไทยผสมสมัยใหม่ กิจกรรม เน้นศิลปะแบบมีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวลงมือปฏิบัติจริง สร้างรายได้ให้ชุมชนและพัฒนากิจกรรมให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ชุมชนหัวตะเข้ จึงเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงศิลปะที่ยั่งยืนและสร้างคุณค่าให้ทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระศรีสังคม ชยานวฑฒ และปาริชาติ วลัยเสถียร (2563) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : รูปแบบและเครือข่าย การจัดการท่องเที่ยวของวัดในสังคมไทย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดในสังคมไทยแบ่งออกเป็นสองรูปแบบ รูปแบบแรกเป็นวัดที่ส่งเสริมให้เป็นแหล่งชมความงดงามของงานพุทธศิลป์ ทำบุญ ไหว้พระ และขอพร มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและใช้สัญลักษณ์สื่อสารที่ทันสมัย เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมสูงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดเหล่านี้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและงานวัฒนธรรมประเพณี พร้อมสอดแทรกการปฏิบัติสมาธิและวิปัสสนา เพื่อเชื่อมโยงจากการเรียนรู้วัฒนธรรมสู่นามธรรม รูปแบบที่สองคือวัดที่เน้นส่งเสริมการปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ซึ่งกำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมากขึ้น การจัดการเครือข่ายการปฏิบัติธรรมมีสองระดับ คือระดับมหาเถรสมาคมที่กำหนดมาตรฐาน และระดับเจ้าสำนักที่บริหารจัดการ แม้จะมีผู้สนใจเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จึงควรส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนามากขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมฤดี พิธพรชัยกุล (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชน จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า 1. วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนันทวิถีสมาสนความรู้เกี่ยวกับชุมชนและวิถีเกษตรพอเพียง ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงมีอยู่และมีการสืบสานต่อจากคนรุ่นใหม่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ ทำให้ชุมชนของชาวสามโคกได้มีการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบมีความเป็นระเบียบทำให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอยากกลับมาใหม่ 2. การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของสามโคก เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักคุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นการสร้างรายได้แก่ชุมชน 3. ชุมชนในสามโคก ใช้รูปแบบเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมต่างประเภทกัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกต่างสาขาต่างกิจกรรมกัน เข้ามาร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม ร่วมมือประสานช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนสามโคก ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้าน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม

5. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชน จังหวัดปทุมธานี ประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1. Culture (วัฒนธรรม) 2. Treatment (การรักษา) และ 3. Permanence (การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง) 4. Network (เครือข่าย)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การบริหารจัดการเชิงศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว วัดสะแก ตำบลธนู อำเภอดุสิต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมและเป็นระบบ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีหลักการบริหาร PDCA ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว วัดสะแก มีศักยภาพหลากหลายและมีคุณค่าสูง ครอบคลุมมรดกทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน มรดกทางจิตวิญญาณจากหลวงปู่ พรหมปัญโญ สถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมโบราณ งดงาม ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์ ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงคลังความรู้ทางพระพุทธศาสนาและแหล่งเรียนรู้วิถีปัสสนากรรมฐาน หากได้รับการบริหารจัดการอย่างมีอาชีวะจะยกระดับวัด

สะแกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในระดับสากล ด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดต้องพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียและจัดการขยะให้เป็นระบบ สาธารณูปโภคมั่นคงครอบคลุม ห่วงน้ำสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้พิการและผู้สูงอายุ พื้นที่พักผ่อนและระบบป้ายแนะนำครบถ้วน จุดบริการข้อมูลและระบบเสียงแสงทันสมัย รวมถึงพื้นที่จำหน่ายของที่ระลึก ห้องสมุด ระบบสื่อสารอินเทอร์เน็ต และระบบรักษาความปลอดภัย ด้านเส้นทางคมนาคมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนาแบบครบวงจรและยั่งยืน ตั้งแต่การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ การส่งเสริมการเดินทางหลากหลายรูปแบบ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการให้ข้อมูล และการจัดการความปลอดภัย ด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนครอบคลุมและเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวหลากหลาย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตลาด การส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของทุกภาคส่วน ความสำเร็จของการบริหารจัดการทั้งหมดขึ้นอยู่กับการบริหารการทุกมิติอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงความยั่งยืนและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้วัดสะแกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาครอบคลุมระบบจราจร สาธารณูปโภค และการบริการ พร้อมจัดสรรงบประมาณพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับสู่มาตรฐานสากล
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และผู้ประกอบการ โดยจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อกำหนดนโยบาย ติดตามและประเมินผล เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ครอบคลุมการบริการ การอนุรักษ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พร้อมสร้างระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วัดควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสำหรับการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ หน้าที่ความรับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จพร้อมระบบตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อมาตรฐานการบริการที่เท่าเทียม

2. วัดควรพัฒนาแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยแผนที่วัด ตารางกิจกรรม ข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวก และช่องทางติดต่อ จัดทำระบบ QR Code ที่จุดสำคัญเพื่อการเข้าถึงข้อมูลสะดวกทันสมัย พร้อมระบบรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้บริการ

3. วัดควรจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรและอาสาสมัคร จัดหลักสูตรเป็นระยะ ครอบคลุมการบริการลูกค้า การดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก การปฐมพยาบาล การแนะนำประวัติศาสตร์-ศิลปกรรม และการจัดการเหตุการณ์ พร้อมสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอื่นเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักวิจัยควร ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงศาสนาต่อชุมชนรอบวัดสะแก วิเคราะห์รายได้ การจ้างงาน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาท่องเที่ยวกับการรักษาเอกลักษณ์

2. นักวิจัยควรศึกษาการใช้เทคโนโลยี Virtual Reality (VR) Augmented Reality (AR) และ Artificial Intelligence (AI) เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงศาสนา รวมถึงการพัฒนาระบบจัดการแหล่งท่องเที่ยวอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3. นักวิจัยควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการระหว่างวัดสะแกกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอื่นทั้งในและต่างประเทศ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแต่ละรูปแบบ เพื่อพัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมและสามารถประยุกต์ใช้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา คำดี. (2558). วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 116-126.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). *แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570*. สืบค้น 27 มิถุนายน 2568, จาก <https://shorturl.asia/YCVXG>
- ทรงพล ร่มใหม่. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(3), 346-358.
- นิตา ชัชกุล. (2557). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท วี พรินท์.

- เปรมฤดี พิธพรชัยกุล. (2565). *การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชน จังหวัดปทุมธานี* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์มุณีนิทร์ มุณีนิทโร และคณะ. (2565). การพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยววิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(1), 334-347.
- พระครูสุนทรสืลสัมบัน (คำรณ ล้ำเลิศ) และคณะ. (2565). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใน อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยวิทยาการ*, 9(3), 237-250.
- พระศรีสังคม ชยานุวฑฒ และปาริชาติ วลัยเสถียร. (2563). การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา : รูปแบบและเครือข่าย การจัดการท่องเที่ยวของวัดในสังคมไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยวิทยาการ*, 7(3), 238-249.
- พระอธิการสุรศักดิ์ สุขมาโล และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสระบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2), 1-13.
- ฤทธิจักร จันทิมา และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือแบบยั่งยืน. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(3), 127-143.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2550). การท่องเที่ยว. ใน *ตำรา-เอกสารวิชาการ*. (หน้า 89-90). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อติป จันทรสุริย์ และคณะ. (2565). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชนหัวตะเข้ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *วารสารที่ทัศน์วัฒนธรรม*, 21(1), 18-39.